

S E C V N D V M M A R C V M

Florio continet. & quinquagenarius bis ducit ut ad centenarium
perueniatur. Quia ergo prius a malo quietatur opere, ut post ani-
ma plenius quiescat in cogitatione, alij quinquagenarii: alii cente-
ni discubunt. B E D A: super scenum aut discubentes dñis pa-
scuntur alimentis, qui p continentia calcaris concupiscentiis au-
diidis implendisque,

g. Et statim coegit discipulos
suis ascendere nauim , vt præce-
derent eum trans fretū ad Beth-
saidam , dum ipse dimitteret po-
pulum . Et cū dimisisset eos , abiit
in montem orare . Et cum sero es-
set , erat nauis in medio mari , &
ipse solus in terra . Et videns eos
laborantes in remigando : erat G
enim vetus contrarius eis , & cir-
ca quartam vigiliam noctis ve-
nit ad eos ambulās supra mare ,
& volebat præterire eos . At illi
vt viderunt eum ambulantem su-
pra mare , putauerunt fantasma
esse , & exclamauerūt . Omnes , n.
viderunt eum , & cōturbati sunt .
Et statim locutus est cum eis , &
dixit eis : Confidite : Ego sum .

ed sunt inquireda pfectis. Nā per cophinos duodecim Ap̄i, & sequentes doctores figurant, foris quidē hoībus despici, sed intus sūt utaris cibi reliquiā cumulati. Cōstat n. cophinos o p̄a seruilia ē i solere. H I B. Vel duodecim cophini pleni fragmētis colliguntur, cum sint super thronos iudicantes duodecim tribus Israel, q̄ uint fragmenta Abraham, Isaac, & Iacob, quando ex Israel reliquiae saluē fient.

G L O. Dñs qdē in miraculo panū, q̄ esset cōditor rerū on-
lit, nunc aut̄ ambulādo sup̄ vndas, q̄ hēret corpus ab oīum p̄tōrū
rauedine liberū edocuit, & in placando ventos, vndarumq; rabiē
edando, q̄ elementis dominaretur monstrauit. vnde dicitur. { Et
statim coegit discípulos suos ascēdere nauim, vt præcederent eum
trans fretum ad Bethsaidam, dum ipse dimittit. populū. } C H R Y.
Dimitrit qdē popl̄m in benedictione, & aliquibus curationibus.
Coegit aut̄ discípulos, q̄a non de facili ab eo poterant separari, &
hoc qdē tum pp̄ nimiū affectum quem ad eū habebat, tū q̄a sol-
licitabantur qualiter ad eos veniret. B E D A: Merito aut̄ mouet
q̄o Marcus dicat pacto miraculo panū, discípulos venisse trās fre-
tum ad Bethsaidam, cū videatur Lucis dicere, q̄ i locis Bethsaidæ
actū fuerit miraculum illud, nisi forte intelligamus, q̄ Lucas ait i
desertum locum, qui est Bethsaida, non ipsius intima ciuitatis, sed
oca deserti ad eā p̄tinens esse designata. Marcus aut̄ dicit vt p̄ce-
lerent eum ad Bethsaidā, vbi ipsa ciuitas notatur. Sequitur. { Et
cum dimisisset eos, abiit in montem orare. } C H R Y. Qod de-
bet intelligere de Christo secundum qdē est homo, hoc etiam fe-
cit instruens nos assiduos esse in oratione. T H E O. Dimissa
autem turba, ascendit orare, requiem enim, & silentium oratio
exigit. B E D A: Non omnis autem qui orat, ascendit in mon-
tem, sed qui bene orat, qui Deū orando qrit. Qui vero de diuitiis,
aut honore s̄culi, aut de inimici morte obfērat, ipse in infimis ia-
zens viles ad Deum p̄aces mittit. Quare aut̄ dominus dimisso po-
pulo in monte oraturus abierit: Ioannes declarat, dicens. Iesus er-
go, cum cognouisset quia venturi essent vt raperent eū, & facerent
eum regem, fugit iterum in montē ipse solus. Sequitur. { Et cum

ero enet, erat nauis in medio maris, & ipse solus in terra. } T H E O. K
Permitit autem dominus periclitari discipulos, ut patientes fierent :
vnde non statim eis astitit, sed per totam noctem periclitari per-
mitit, ut doceret eos patienter expectare, & non a principio spera-
re in tribulationibus subsidium. Sequitur. n. { Et videns eos labo-
rem, erat. n. ventus contrarius eis, & circa quartam vigili. noctis
venit ad eos amb. super mare. } C H R Y. Quatuor vigilias noctis
dicit sacra scriptura, vnamquamque diuidens in tres horas. vnde
quartam vigiliam dicit, quae est post horam nonam. si in hora deci-
ma, vel posteriori hora. Sequitur. { Et vo. præte. A V G. de Cons.
euan. Quomodo autem hoc intelligere potuerunt, nisi quia in di-
uersum ibat, eos volens praterire tamquam alienos, a quibus ita
non agnoscebatur, ut fantasma putaretur? Sequit. n. { At illi ut vi-
eū amb. super mare. pu. fan. esse, & exclama. omnes enim eum vide-
& cōtetur. sunt. } T H E O. Vide autem quoniam cum Christus de-
bebat eorum pericula compescere, tunc maiorem eis incutit timo-
rem. Sed statim per vocem confortauit eos. Sequitur enim. { Et
statim locutus est cum eis, & dixit eis. Confidite, ego sum, nolite

timere.} C H R Y. Statim autem in voce cognoverunt eum, & timor solitus est. A V G. de Concorde euangel. Quomodo ergo eos volebat præterire, quos pauentes ita confirmat, nisi quia illa voluntas prætereundi ad eliciendum illum clamorem valebat. Lib. 2. c. 47.

cui subueniri oportebat? B E D A. Scriptit autem Theodorus
Pharanitanus quon-
dam Episcopus, cor-
porale pondus non
habuisse dominum se-
cundum carnem, sed
absque pondere su-
per mare ambulasse,
sed fides catholica po-
dus secundum carnem
habere eum predicat.
Nam Dionysius egre-
gius inter Ecclesiasti-
cos Scriptores, i Opu-
sculo de Diuinis no-
minibus hoc modo lo-
quitur. Ignoramus
qualiter non infusis
pedibus corporale po-
dus habetibus, & ma-
teriale onus: deambu-
labat in humidam, &
instabilem substantiam.
T H E O. Deinde p
introitum in nauicu-

lam dominus compe-
scuit tempestatem. Sequitur enim. ¶ Et ascen. ad il. in na. & cessa.
ventus. Magnū quidem miraculum est. q̄ ambulat dominus su-
per mare, sed tempestas & venti contrarietas opposita fuerunt p̄
pter maius miraculum. Apostoli enim ex miraculo quinque pa-
nā, non intelligentes Christi potentiam, nunc ex maris miraculo
pleniū cognoverunt. vñ sequit. {Et plus magis intra se stupebat.
Non enim intelle. de panibus. } B E D A: Stupebant quidem carna-
les adhuc discipuli virutum magnitudinem, necdum tamen in eo
veritatem diuina maiestatis cognoscere valebant. vnde sequitur:
{Erat enim cor eorum obsecutum. Mystice autem labor discipu-
lorum in remigando, & ventus contrarius, labores sanctæ ecclesiæ
designat, quæ inter vndas seculi aduersantes, & immundorum fla-
tus spirituum, ad quietem patriæ cœlestis peruenire conatur. Be-
ne autem dicitur, quia nauis erat in medio maris, & ipse solus in
terra, quia nonnumquam ecclesia tantis Gentilium pressuris affi-
cta est, vt redemptor ipsius eam prorsus deseruisse videretur. Sed
videt dominus suos laborantes in mari, quia eos ne in tribulatio-
nibus deficiant, suę respectu pietatis corroborat, & aliquando ma-
nifesto adiutorio liberat. Quarta autem vigilia venit ad eos dilu-
culo appropinquante, quia homo mentem cum ad superni lumē
præsidii erexerit, aderit dominus, & temptationum pericula sopien-
tur. C H R Y. Vel prima vigilia est vsque ad diluvium, secunda vi-
que ad Moylen, tertia vsque ad adventum domini, in qua rra venit
dominus, & discipulis locutus est. B E D A: Sæpe autem fideles in
tribulatione positos, superna pietas deferuisse vīsa est, vt quasi la-
borantes in mari, discipulos præterire Iesus voluisse putaretur.
Adhuc autem heretici putant fantasma fuisse dominum, nec ve-
ram assumptionē carnem de Virgine. H I E R O N Y. Dicit au-
tem eis: Confidite: ego sum, quia videbimus cum sicuti est.
Cessauit autem ventus & procella, Iesu sedente, idest regnante
in nau, quæ est vniuersa ecclesia. B E D A . In quoicumque
etiam corde per gratiam sui adest amoris: mox vniuersa vitio-
rum, & aduersantis mundi siue spirituum malignorum bella com-
prella quiescunt.

h ¶ G L O. Quia euangelista exposuerat periculum quod discipuli in nauigando sustinuerant, & quomodo fuerant liberati, nunc ostendit quo nauigando peruererint , dicens : { Et cum transfretasset peruenie . in terram Genezareth , & applicuerunt T H E O. Post magnum autem spaciū temporis ad prae dictum locum dominus transfretauit. Et ideo euangelista subdit : { Cumque egredi essent de naui, continuo cognoverunt eum } s. incole. B E D A. Cognoverunt autem eum rumore, non facie, vel praesig- norum magnitudine, & vultu plurimis notus erat. Vide autem quanta fides sit hominum terra Genezareth, vt non praesentium tantum salute contenti sint : sed mittant ad alias per circuitum ciuitates, quo omnes currant ad medicum. vnde sequitur. { Et percurrent. vniuer. region. illa coeperunt in grabatis illos, qui se male habebant circumferre, vbi audi. eum esse. } T H E O. Non enim ad domos inuitabant eum vt curaret, sed magis ipsi male habentes aferabant ad eum. vnde etiam sequitur : { Et quocumque introi. in viros aut in vil. aut in ciuita. in plateis ponebant infirmos, & depraecabantur eum, vt uel simbriam vestimenta eius tangerent. }

C A P. VII.

Mira colum. n. qd circa mulierē emorriōssam contigerat, ad aures
multorū deuenerat, & multā fidē eis dabat ex qua sanabānt. Sequi-
tur. n. {Et quotquot tāgebat eū, salui siebat. } B E D A: Mystice autē
simbrīa vestimenti eius minimū mandatū intellige, qd quicūque
transgressus fuerit, minimus vocabitur in regno cœlorum, vel as-
sumptionē carnis per

C A P. VII

ET conuenerunt ad eum
Pharisæi, & quidam de
Scribis, venientes a Hie
rotolymis. Et cù vidissent quos-
dam discipulos eius

C A P . V I I I .

B E D A : Ho
mines ter
ra Gene-
zareth, q
min⁹ docti videbant,
nō tolū ipsi veniunt,
sed & suos ifirmos ad
ducunt ad dñm, vt vel
fimbriā eius mereant
contingere. At vero
Pharisei, & Scribæ, q
Doctores esse populi
debuerant nō ad quæ
rendū medelā, sed ad
mouendas q̄stionū pu-
gnas ad dñm concur-
runt. vnde dī: Et con-
uenerunt ad eū Phar.
& quidā de Scri. ven.
ab Hie. & cū vi quo-
dā de disci. eius colib⁹
ma.i. nō lotis mā. pa.
vituperauer. THEO.
Di scipili nāq; dñi in
strūti ea quæ virtutis
tñ sunt operari, non
lotis manib⁹ simplr co-
medebat. Pharisei aut
volentes occasionem
inuenire, hoc accepe-

runt, & non vtiq; vi-
tuperabanteos, vt legis transgressores: sed q̄a traditiones Seniorū
transgrediebantur. vñ sequitur. {Pha.n. & oēs Iu.nisi cre.la.ma.non
mā.te.tradi.Senio.} B E D A. Spūalia.n. Prophetarū verba carnalē
accipientes, q̄ illi de cordis, & op̄is castigatione p̄cipiebant, dicētes:
Lauamini & mundi ēstote, & mundamini, q̄ fertis vasa dñi. isti de
corpore solo lauando seruabant. Superstitiona ergo est hoīum tra-
ditio, semel lotos ob manducandū panē crebrius lauare, & a foro,
nisi baptizentur nō comedere. Sed necessariū est eos, q̄ panē de cœ
lo descendente, participare desiderant, crebro elemosynis lachry-
mis, & aliis iustitiae fructibus sua op̄a purgare. Necessariū etiā est
inquinamenta, q̄ ex tpa libus negotiorū curis quisquā cōtraxerit,
subsequenti bonarū cogitationū, & actuū pmundet instantia. Fru-
stra aut̄ Iudæi lauant manus, & a foro baptizantur, q̄ diu contem-
nunt fonte ablui Saluatoris, inuanum baptismā seruant vasorum,
qui corporū suorū, & cordium negligūt abluere fordes. Sequitur:
Et inter.eum.Pha. & Scri.d. Quare disc.tui nō am. iuxta tra.se.
sed cōibus ma.mā.pa. C H R Y. sup Matthæū. Mira Pharisæorum
Scribarūq; stultitia, Dei filium arguunt quare traditiones hoīum,
& p̄cepta non seruer. Cōe aūt hoc, p immundo ponitur. popl's.n.
Iudæorum, partē Dei se esse iactans, cōes cibos vocat, quibus oēs
vtuntur. H I E R O. Pharisæoruī aūt superfluum latratum furca-
rōnis obtundit. i.Moyš. & Esaia interprætatione, vt nos aduersan-
tes hereticos verbo scripture vincamus. vnde sequit: {At ille re-
spondes ait: Bene proph.de vobis hypo. Esaias, sicut scriptum est.
Populus hic la.me ho.cor aūt eo.lon.est a me. C H R Y. Quia.n.
non de legis transgressione, sed Seniorū discipulos accusabant, in-
juriōse ipsos confundit hypocritas vocans, quasi cōmandantes cū
reuerentia quadā id quod nō conueniebat. Superaddit aūt Esaia
Prophetæ verbū, quasi de eis dictū ac si diceret. Sicut hi de quibus
dī, q̄ Deū lab.ho.cor aūt eo.ab eo lon.est, inuanum pietatē custo-
dire se dicunt, doctrinas hoīum honorantes, ita & vos qui derelin-
quitis id qđ interius curabile est, & iustitiam colentes accusatis.
H I E R O. Traditio aūt Pharisæica in mensis, & vasis abscondenda

A vnde sequitur. {Derelinquētes man. Dei te.tra.ho.bap.vrceorū.} 114
C H R Y. Ut aut̄ eos arguat tanq̄ Dei reverentia non seruantes,
pp traditionē a Senioribus factā diuinis scripturis oppositā subiū
git. {Moyles.n.dixit:ho.pa.& ma.tu.& qui maled.pa.vel ma.mor-
te moriatur.} B E D A: Honor in scripturis non tm̄ in salutatio-

his facitis multa . Et dicebat il-
lis : Bene irritum fecistis præce-
ptum Dei , ut traditionem vestrā
seruetis . Moyses enim dixit : Ho-
nora patrem tuum , & matrem
tuam : & qui maledixerit patri ,
vel matri , morte moriatur . Vos
autem dicitis : Si dixerit homo
patri , aut matri : corban , quod
est donum quodcumque ex me
tibi profuerit , & ultra non dimis-
titis eum quicquam facere patri
suo , aut matri , rescidentes ver-
bum Dei per traditionē vestram
quam tradidistis . Et similia hu-
iusmodi multa facitis .

b Et aduocans iterū turbam di-
cebat illis: Audite me omnes, &
intelligite. Nihil est extra homi-
nem introiens in eum, quod pos-
sit eum coinquinare, sed quæ de
homine procedunt, illa sunt quæ
coinquinant hominem. Siquis
habet aures audiendi, audiat. Et
cum introisset in domum a tur-
ba, interrogabant eum discipuli
eius parabolam. Et ait illis: Sic
& vos imprudentes estis? Non in-
telligitis, quia oē extrinsec⁹ intro-
iens in hominem non potest eū
coinquinare, quia nō intrat in cor
eius, sed in ventrē vadit, & in se-
cessum exit purgās omnes escas?

1. **D** eis, quia propter lucrum legem diuinam transgrediebantur, unde sequitur: {Rescī. verbum Dei per tradi. vestram quam tra. & multa similia huiusmodi facitis}. L strāgredientes praecepta Dei, vt obseruetis hominum traditiones. C H R Y. Vel potest dici, q̄ Pharisæi iuuenes docebant, q̄ si quis pro iniuria parri, aut matri illata munus offerat Deo: erat immunis, quasi Deo dans munera, quæ patri debentur, & hoc dicentes parentes honorari non permettebant. B E D A: Potest autem & hunc breuiter habere sensum. Munus quod ex me est tibi proderit. Compellitis, inquit, filios vt dicant parentibus suis: Q uodcumque donum oblaturus eram Deo: in tuos consumo cibos, tibique prodest o pater, & mater, quasi dicat, non prodest, vt sic illi timentes accipere quod Deo videbant inancipatum, inopem magis vellent vitam ducere, q̄ edere de conserfatis. H I E R O. Myſſice autem dīscipulos non lotis manibus manducare, futuram Gentium communionem significat. Munditia, & baptisma Pharisäicum sterile est: coamunicatio non lota apostolica extendit palmites suos vsque ad mare.

b C H R Y. Iudæis considerantibus corporalem munditiæ legis, & de hac murmurantibus, dominus contrarium vult introducere. vnde df. { Et aduo. iterum tur. di. illis. Audite me om. & intel. Nihil est extra ho. intro. in eum. quod pos. eum coquinare, sed quæ de ho. proce. illa sunt quæ coquin. ho. } id est immundum faciunt. Ea enim quæ Christi sunt intra hominem considerantur. ea vero quæ legis sunt, magis cernuntur extra hominem, quibus quasi corporalibus crux Christi finem in breui dare debet. T H E O. Hoc autem dominus dicit volens instruere homines, q̄ obseruationes escarum quas lex commemorat non oportet corporaliter intelligere, & ex hoc intentionem legis eis manifestare incœpit. C H R Y. Subiungit autem: { Siquis habet aures audi. } Non enim manifeste aperuerat quæ essent illa, quæ de homine procedebant, & hominē coquinabant, & propter hoc verbū Apostoli crediderunt, q̄ aliquid aliud profundum prædictus dñi sermo innueret. vnde sequitur. { Et cum intr. in do. a tur. inter. eu